

ฉบับส่งสื่อมวลชน

การเรียนออนไลน์ ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยยังเผชิญอุปสรรคด้านค่าใช้จ่าย

CURRENT ISSUE

ปีที่ 27 ฉบับที่ 3229

วันที่ 8 มิถุนายน 2564

ประเด็นสำคัญ

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า การเรียนออนไลน์ เป็นภาวะจำเป็นในช่วงที่ยังมีการระบาดของโรคโควิด แต่อุปสรรคที่สำคัญคือ ความไม่พร้อมในอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ สะท้อนจากผลสำรวจที่พบว่า กลุ่มผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยจะมีปัญหาเรื่องของอุปกรณ์การเรียนอย่างคอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต (เครื่องมือสื่อสารในการเรียน) และอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะกลุ่มที่มีบุตรหลานในวัยเรียนมากกว่า 1 คน จะเผชิญกับข้อจำกัดในการซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มเติม และบางส่วนมองว่าต้องมีภาระรายจ่ายค่าอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น
- เมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในด้านการศึกษามากขึ้น และการเรียนออนไลน์ เป็นเทรนด์ระยะยาวควบคู่กับการเรียนปกติ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย เห็นว่า ทุกฝ่ายควรเร่งสร้างความพร้อมในทุกๆ ด้านเพื่อสร้างระบบการเรียนออนไลน์ให้เป็นมาตรฐาน จากผลสำรวจสะท้อนว่า ผู้ปกครองยังมีความกังวลต่อรูปแบบการเรียนออนไลน์ ได้แก่ คุณภาพการศึกษา ผลต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของบุตรหลาน รวมถึงข้อจำกัดและความไม่ปลอดภัยของเทคโนโลยี

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ต่ออุปสรรคในการที่บุตรหลานต้องกลับมาเรียนออนไลน์อีกครั้ง และมุมมองต่อการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ในระยะข้างหน้า เนื่องจากปัจจุบันรูปแบบการเรียนออนไลน์ได้ถูกพัฒนาต่อยอดมาเป็นแอปพลิเคชันด้านการศึกษาเพื่อเป็นช่องทางเลือกให้ผู้ปกครองอีกด้วย โดยสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

- ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย เผชิญความไม่พร้อมต่อการเรียนออนไลน์ ทั้งอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ต

แม้การเรียนออนไลน์เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเปิดเทอมจะไม่ใช่เรื่องใหม่ของผู้ปกครองในยุคที่มีการระบาดของโควิด-19 แต่จากผลสำรวจ พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่กว่า 79.1% ยังพบอุปสรรคใน

Disclaimer

รายงานวิจัยนี้จัดทำโดยบริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด ("KResearch") เพื่อเผยแพร่เป็นการทั่วไป โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสาธารณะหรือข้อมูลที่เชื่อในความน่าเชื่อถือที่ปรากฏขณะจัดทำ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ KResearch มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสม ความครบถ้วนสมบูรณ์ หรือความเป็นปัจจุบันของข้อมูลดังกล่าว และไม่ได้รับผิดชอบการตัดสินใจของผู้อื่นที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อมูลใดๆ ที่ปรากฏในรายงานวิจัยนี้ถือเป็นทรัพย์สินของ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) การนำข้อมูลดังกล่าว (ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน) ไปใช้ต้องแสดงชื่อความถึงสิทธิความเป็นเจ้าของแก่ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) หรือแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นๆ ทั้งนี้ ท่านจะไม่ทำซ้ำ ปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข ส่งต่อ หรือกระทำการในลักษณะใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า โดยไม่ได้รับอนุญาตล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรจาก KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี)

บริการทุกระดับประทับใจ

การเรียนออนไลน์ โดยอุปสรรคสำคัญ คือ ความไม่พร้อมในอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ โดยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เรียนออนไลน์ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สมาร์ตโฟนคิดเป็นสัดส่วน 50.9% ขณะที่การเรียนผ่านแท็บเล็ตคิดเป็น 34.2% และเรียนผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มีประมาณ 32.6% ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแน่นอนว่าการเรียนออนไลน์ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สมาร์ตโฟนเป็นระยะเวลาอันยาวนานก็อาจจะส่งผลต่อสุขภาพของนักเรียน

โดยกลุ่มผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยจะมีปัญหาเรื่องของการเรียนอย่างคอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต และอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะกลุ่มที่มีบุตรหลานในวัยเรียนมากกว่า 1 คน จะเผชิญกับข้อจำกัดในการซื้ออุปกรณ์ดังกล่าวเพื่อใช้ในการเรียนออนไลน์ และบางส่วนมองว่าต้องมีรายจ่ายค่าอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น (ข้อมูลของ Hootsuite ระบุ ประชากรไทยส่วนใหญ่ครอบครองโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สมาร์ตโฟน คิดเป็นสัดส่วนสูงถึง 98.9% ขณะที่คอมพิวเตอร์ (แบบตั้งโต๊ะและพกพา) และแท็บเล็ตคิดเป็น 48.5% และ 34.7% ของกลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุ 16-64 ปี ตามลำดับ ขณะเดียวกัน จากข้อมูลเบื้องต้นพบว่า คนไทยที่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ส่วนใหญ่ยังใช้ระบบเติมเงิน ขณะที่การใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมีเพียง 9-10 ล้านคน) อีกทั้งผู้ปกครองยังเผชิญปัญหาจากข้อจำกัดเรื่องความรู้ทางเทคโนโลยี ทำให้บางครั้งเมื่อเกิดปัญหาระหว่างการเรียนออนไลน์ต้องใช้เวลาในการแก้ไข

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนออนไลน์อื่นๆ อาทิ ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลานระหว่างการเรียนออนไลน์ รูปแบบการสอนที่ไม่จูงใจทำให้เด็กนักเรียนมีสมาธิไม่เพียงพอ เกิดปัญหาการไม่เข้าใจบทเรียน ความไม่เสถียรของระบบอินเทอร์เน็ตเชื่อมต่อทำให้การเรียนไม่ต่อเนื่อง และปัญหาสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยไม่เหมาะกับการเรียนออนไลน์

สำหรับมุมมองของผู้ปกครองที่มีข้อจำกัดต่อการเรียนออนไลน์ มองว่า เมื่อสถานการณ์โควิดดีขึ้นและนักเรียนสามารถกลับไปเรียนได้ ทางโรงเรียนอาจจะพิจารณาจัดเรียนเพิ่มเติมวันเสาร์ หรือเพิ่มเวลาเรียนในวันธรรมดา และปรับลดเวลากิจกรรมบางประเภทลงเพื่อไม่ให้กระทบการเรียน

● ในระยะยาวการเรียนออนไลน์มีบทบาทมากขึ้น แต่คุณภาพการศึกษายังเป็นประเด็นที่ผู้ปกครองกังวล

เมื่อเกิดการระบาดของโรคโควิด-19 สถาบันการศึกษาต้องปรับตัวมาใช้รูปแบบออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์หรือแอปพลิเคชันเฉพาะสำหรับการเรียนที่ช่วยให้การสอนออนไลน์เสมือนอยู่ในห้องเรียนจริงมากขึ้น และพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา และในระยะข้างหน้า ศูนย์วิจัยกสิกรไทยมองว่า รูปแบบการศึกษาออนไลน์ คงจะเข้ามามีบทบาทในด้านการศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตามการเรียนเสริมทักษะเพิ่มเติมทางออนไลน์ หรือเทรนด์การศึกษาใหม่ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศอย่าง Hybrid Homeschooling เป็นรูปแบบการเรียนที่มีการผสมระหว่างการเรียนออนไลน์และการเรียนที่โรงเรียนเป็นบางวัน ดังนั้น กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกการศึกษาในยุคใหม่ที่ไร้พรมแดน หลายฝ่ายอาจจะต้องมีการวางแผนและสร้างระบบการเรียนออนไลน์ให้เป็นมาตรฐาน

Disclaimers

รายงานวิจัยนี้จัดทำโดยบริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด ("KResearch") เพื่อเผยแพร่เป็นการทั่วไป โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสาธารณะหรือข้อมูลที่เชื่อในความน่าเชื่อถือที่ปรากฏขณะจัดทำ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ KResearch มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสม ความครบถ้วนสมบูรณ์ หรือความเป็นปัจจุบันของข้อมูลดังกล่าว และไม่ได้อำนาจประสงค์เพื่อชี้ชวน เสนอแนะ ให้คำแนะนำ หรือจูงใจในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดๆ แต่อย่างใด ดังนั้น ท่านควรศึกษาข้อมูลด้วยความระมัดระวังและใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจใดๆ KResearch จะไม่รับผิดชอบในเสียหายใดที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อมูลใดๆ ที่ปรากฏในรายงานวิจัยนี้เป็นทรัพย์สินของ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) การนำข้อมูลดังกล่าว (ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน) ไปใช้ต้องแสดงข้อความถึงสิทธิความเป็นเจ้าของแก่ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) หรือแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นๆ ทั้งนี้ ท่านจะไม่ทำซ้ำ ปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข ส่งต่อ เผยแพร่ หรือกระทำการในลักษณะใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า โดยไม่ได้รับอนุญาตล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรจาก KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี)

บริการทุกระดับประทับใจ

จากผลสำรวจสะท้อนว่า พบว่า ผู้ปกครองยังมีความกังวลต่อรูปแบบการเรียนออนไลน์ โดยสิ่งที่ผู้ปกครองมีความกังวลมากที่สุด คือ คุณภาพการศึกษา (คิดเป็น 56.4%) เด็กนักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน เนื่องจากการเรียนออนไลน์ต้องมีแรงจูงใจและมีทักษะในการบริหารจัดการเวลาเรียน รูปแบบของการเรียนออนไลน์มีข้อจำกัดในการโต้ตอบระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และเหมาะสำหรับบางวิชาที่สอนทฤษฎีแต่จะไม่เหมาะในวิชาที่ต้องมีการปฏิบัติ ขณะที่ ผู้ปกครองประมาณ 48.2% มองว่า การเรียนออนไลน์ระยะยาวจะส่งผลในเรื่องของสุขภาพและคุณภาพชีวิตของบุตรหลาน เนื่องจากการเรียนออนไลน์ไม่เหมาะกับเด็กเล็ก จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น สายตา ของนักเรียนและไม่เหมาะกับเด็กนักเรียนเนื่องจากเด็กต้องมีสังคมและเพื่อน นอกจากนี้ ผู้ปกครองกว่า 37.8% มองในเรื่องของข้อจำกัดและความไม่ปลอดภัยของเทคโนโลยี โดยมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จำกัด และกังวลต่อภัยที่มากับโลกออนไลน์ เช่น ปัญหาจากไวรัส และมิจฉาชีพ

โดยสรุป สถานการณ์โควิด-19 ที่ยังพบคลัสเตอร์การระบาดใหม่ต่อเนื่องในกรุงเทพฯ ทำให้การกลับมาเปิดภาคเรียนในวันที่ 14 มิ.ย. 64 ยังมีความไม่แน่นอนสูงในหลายพื้นที่ ซึ่งหนึ่งในแนวทางลดผลกระทบ คือ การเรียนออนไลน์ ที่จะเป็นช่องทางเลือกของการศึกษาแม้ว่าจะมีข้อจำกัด และเพื่อที่จะให้การเรียนผ่านสื่อออนไลน์มีประสิทธิภาพ ก็อาจจะต้องมีการพัฒนาหรือปรับเนื้อหาให้น่าสนใจอย่างการใช้คลิปวิดีโอประกอบการสอน การเปิดช่องทางสื่อสารระหว่างครูและนักเรียนแบบเรียลไทม์ (Real Time) รวมถึงการจัดทำคลิปบันทึกการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าไปดูและทบทวนได้ตลอดเวลา เป็นต้น

สำหรับนักเรียนบางกลุ่มที่ไม่มีความพร้อมในการเรียนออนไลน์ก็จะเกิดช่องว่างและความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา ซึ่งเบื้องต้นทางการอาจจะแจกบทเรียนพร้อมสรุปและแบบฝึกหัด เพื่อให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจก่อนเปิดภาคเรียนใหม่ นอกจากนี้ อาจจะมีการพัฒนาคอนเทนต์การศึกษาตามหลักสูตรของแต่ละระดับชั้นในช่องทางออนไลน์ เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าไปเรียนเพิ่มเติมและทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา และเพื่อบรรเทาผลกระทบต่อผู้ปกครองบางกลุ่มที่เผชิญกับปัญหาด้านการเงิน ภาครัฐอาจจะร่วมกับผู้ให้บริการโทรคมนาคมจัดแพ็คเกจอินเทอร์เน็ตพิเศษสำหรับนักเรียนในการเรียนออนไลน์ ท้ายที่สุด โจทย์ในระยะกลางถึงยาว ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกการศึกษาที่เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นนั้น การพัฒนาการศึกษาในระบบให้มีคุณภาพและเท่าเทียม ด้วยการพยายามลดข้อจำกัดและเติมเต็มช่องว่างในทุกๆ ด้านโดยให้ความสำคัญกับพัฒนาการของนักเรียนเป็นหลัก เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันดำเนินการ

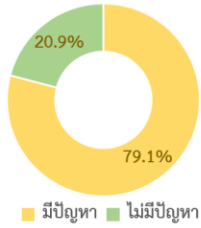
Disclaimers

รายงานวิจัยนี้จัดทำโดยบริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด ("KResearch") เพื่อเผยแพร่เป็นการทั่วไป โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสาธารณะหรือข้อมูลที่เชื่อว่ามีความน่าเชื่อถือที่ปรากฏขณะจัดทำ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ KResearch มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสม ความครบถ้วนสมบูรณ์ หรือความเป็นปัจจุบันของข้อมูลดังกล่าว และไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ชวน เสนอแนะ ให้คำแนะนำหรือจูงใจในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดๆ แต่อย่างใด ดังนั้น ท่านควรศึกษาข้อมูลด้วยความระมัดระวังและใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจใดๆ KResearch จะไม่รับผิดชอบในความเสียหายใดที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อมูลใดๆ ที่ปรากฏในรายงานวิจัยนี้เป็นทรัพย์สินของ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) การนำข้อมูลดังกล่าว (ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน) ไปใช้ต้องแสดงชื่อความถึงสิทธิความเป็นเจ้าของแก่ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) หรือแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นๆ ทั้งนี้ ท่านจะไม่ทำซ้ำ ปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข ส่งต่อ เผยแพร่ หรือกระทำการในลักษณะใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า โดยไม่ได้รับอนุญาตล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรจาก KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี)

ผลสำรวจมุมมองและความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการศึกษารูปแบบออนไลน์

มุมมองผู้ปกครองกับการเรียนออนไลน์

79.1%

ผู้ปกครองส่วนใหญ่พบปัญหาและอุปสรรคในการเรียนออนไลน์ อาทิ อุปกรณ์การเรียนออนไลน์ไม่พร้อม มีค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม ผู้ปกครองยังเผชิญปัญหาจากข้อจำกัดเรื่องความรู้ทางเทคโนโลยี ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน เด็กนักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน ระบบอินเทอร์เน็ตเชื่อมต่อมีปัญหา และสภาพแวดล้อมของที่พักอยู่อาศัยไม่เหมาะกับการเรียนออนไลน์

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าการเรียนออนไลน์เป็นการตอบโจทย์เฉพาะในช่วงการระบาดของโควิด-19...ยังไม่เหมาะที่จะใช้ทดแทนการเรียนในห้องเรียนระยะยาว

คุณภาพการศึกษา

56.4%

เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงานไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลานการเรียนออนไลน์ เหมาะสำหรับบางวิชาที่สอนทฤษฎีแต่วิชาที่ต้องมีการปฏิบัติจะไม่เหมาะ รูปแบบการเรียนรู้ที่จำกัดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การออกแบบการเรียนที่ต้องมีความน่าสนใจ

สุขภาพ/คุณภาพชีวิต

48.2%

เด็กนักเรียนต้องเรียนผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ เป็นระยะเวลาหลายชั่วโมงติดต่อกันส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเด็กนักเรียน และไม่เหมาะกับเด็กนักเรียนเนื่องจากเด็กต้องมีสังคมและเพื่อน

อุปกรณ์การเรียนออนไลน์

37.8%

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีความพร้อมในอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ ปัญหาการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

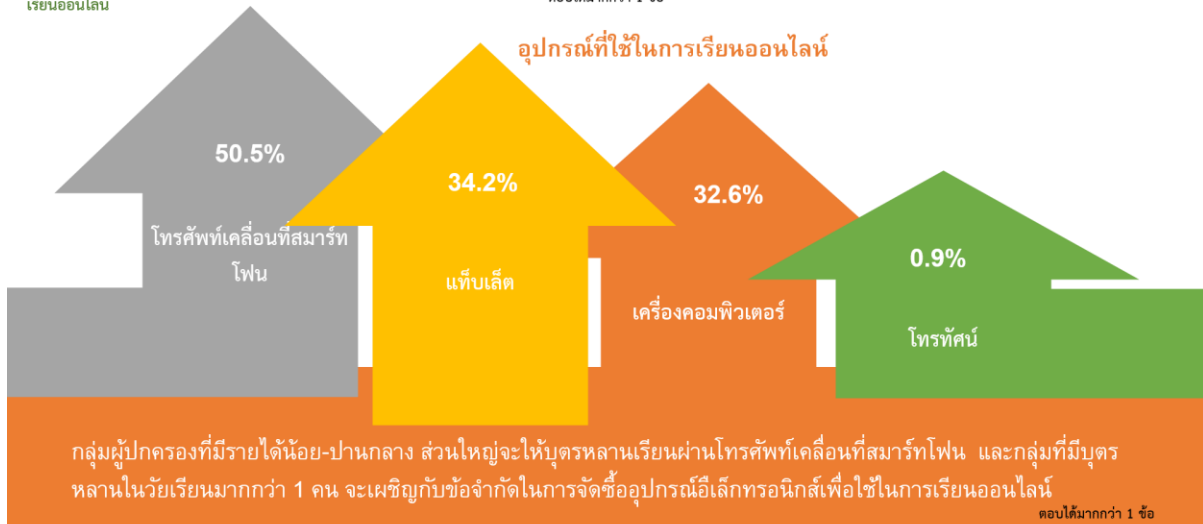
อื่นๆ

19.1%

รูปแบบการสอนไม่สนใจ ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระอุปกรณ์เพื่อใช้ในการเรียนออนไลน์และอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม และเหมาะกับการเรียนเสริม

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์

กลุ่มผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย-ปานกลาง ส่วนใหญ่จะให้บุตรหลานเรียนผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน และกลุ่มที่มีบุตรหลานในวัยเรียนมากกว่า 1 คน จะเผชิญกับข้อจำกัดในการจัดซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการเรียนออนไลน์

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

Disclaimers

รายงานวิจัยนี้จัดทำโดยบริษัท ศูนย์วิจัยกิจการไทย จำกัด ("KResearch") เพื่อเผยแพร่เป็นการทั่วไป โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสาธารณะหรือข้อมูลที่เชื่อในความน่าเชื่อถือที่ปรากฏขณะจัดทำ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ KResearch มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสม ความครบถ้วนสมบูรณ์ หรือความเป็นปัจจุบันของข้อมูลดังกล่าว และไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ชวน เสนอแนะ ให้คำแนะนำ หรือจูงใจในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดๆ แต่อย่างใด ดังนั้น ท่านควรศึกษาข้อมูลด้วยความระมัดระวังและใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจใดๆ KResearch จะไม่รับผิดชอบในความเสียหายใดที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อมูลใดๆ ที่ปรากฏในรายงานวิจัยนี้เป็นทรัพย์สินของ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) การนำข้อมูลดังกล่าว (ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน) ไปใช้ต้องแสดงข้อความถึงสิทธิความเป็นเจ้าของแก่ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) หรือแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นๆ ทั้งนี้ ท่านจะไม่ทำซ้ำ ปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข ส่งต่อ เผยแพร่ หรือกระทำในลักษณะใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการค้า โดยไม่ได้รับอนุญาตล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรจาก KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี)

บริการทุกระดับประทับใจ